

Др Снежана С. Бркић, редовни професор
Универзитет у Новом Саду
Правни факултет у Новом Саду
S.Brkcic@pf.uns.ac.rs

ТРАДИЦИОНАЛНА И НОВА УЛОГА ОКРИВЉЕНОГ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ*

Сажетак: У раду се указује на нека појоршања положаја окривљеног у ЗКП Србије из 2011. године. С групе стиране, указује се на неке релативно нове услове, које су у правцу превазилажења традиционалне улоге окривљеног, која се оледа у сувојој сављању ојужби. Реч је о три врсте соразума окривљеног са јавним тужиоцем. Први облик је диверзиони модел који се примењује у кривичном поступку. Други је соразум о признању кривичног дела. Оба облика су уведена пре свега ради ширења кривичног правосуђа, али од њих има користи и сам окривљени. Трећи облик је закључење соразума окривљеног или осуђеног лица о сведочењу, ради уједињења откривања, доказивања или шречавања кривичних дела из чл. 162, ст. 1, тачка 1 ЗКП.

Кључне речи: окривљени, диверзиони модел, соразум о признању кривичног дела, соразум о сведочењу окривљеног

Обично се промене које је увео ЗКП Србије из 2011. године¹ посматрају кроз призму новог положаја суда и јавног тужиоца. При томе се запоставља трећи основни процесни субјекат – окривљени. Циљ је овог рада да сажето укаже на неке законске промене које је у вези са наведеном процесном реформом, претрпео окривљени, као и да сагледа суштинске промене положаја окривљеног у смислу превазилажења његове традиционалне улоге и задобијање нове улоге.

* Рад је настао у оквиру пројекта Правног факултета у Новом Саду под називом „Правна традиција и нови правни изазови“

¹ Сл. гл. РС 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014, 35/2019.

1. КРАТАК ОСВРТ НА НЕКЕ ПРОМЕНЕ ПОЛОЖАЈА ОКРИВЉЕНОГ ПРЕМА ЗКП ИЗ 2011.

1.1. Терминолошке ознаке за лице против кога се води кривични поступак

1. Пре свега, пођимо од законске дефиниције лица против кога се води (прет)кривични поступак. Одувек су у нашем праву у том смислу постојале различите терминолошке ознаке, с обзиром на различите фазе кривичног поступка. Према ЗКП из 2001. године,² осумњичени је лице према коме је пре покретања кривичног поступка надлежни државни орган преузео неку радњу због постојања основа сумње да је извршило кривично дело (чл. 221, тачка 1 ЗКП из 2001). Према истом закону, окривљени је лице против кога је донето решење о спровођењу истраге или против кога је поднета оптужница, оптужни предлог или приватна тужба (чл. 221, тачка 2 ЗКП из 2001). Оптужени је лице против кога је оптужница стала на правну снагу (чл. 221, тачка 3 ЗКП из 2001). Осуђени је лице за које је правноснажном пресудом или правноснажним решењем о кажњавању утврђено да је кривично одговорно за одређено кривично дело (чл. 221, тачка 4 ЗКП из 2001).

ЗКП из 2011. на унеколико другачији начин дефинише поменута лица. Једна од битних разлика огледа се у томе што важећи ЗКП користи исти термин (осумњичени) и за предистражни и за истражни поступак (чл. 2, ст. 1, тачка 1 ЗКП из 2011). Осим тога, истрага се може водити и против непознатог учиниоца кривичног дела (чл. 295, став 1, тачка 2 ЗКП из 2011), што до сада није био случај. Проблем је у томе што се истрага и даље сматра првом фазом кривичног поступка, иако некад у њој не постоје сва три процесна субјекта. Ова промена доводи у питање традиционалну правну дефиницију кривичног поступка као правног односа који настаје између основних процесних субјеката (суда, тужиоца и окривљеног), поводом захтева за расправљање кривичноправне ствари, који претпоставља одређени степен сумње да је учињено кривично дело као услов заснивања конкретног односа, састоји се у вршењу њихових права и обавеза (процесних функција), с циљем правилне примене кривичног материјалног права, а у крајњој линији ради заштите друштва од криминалитета.³

Тиме је истовремено „померена“ и граница између осумњиченог и окривљеног, тако да је први пут омогућено покретање кривичног поступка и против само осумњиченог лица. Према важећем закону, окривљени је

² Сл. лист СРЈ 70/01, 68/02 и Сл. гласник РС 58/04, 85/05, 85/05 – др. закон, 115/05, 49/07, 20/09 – др. закон, 72/09 и 76/10.

³ Снежана Бркић, *Кривично процесно право I*, Нови Сад 2014, 42.

лице против кога је поднета оптужница која још није потврђена или против кога је поднет оптужни предлог, приватна тужба или предлог за изрицање мере безбедности обавезног психијатријског лечења, а главни претрес или рочиште за изрицање кривичне санкције још није одређено (чл. 2, ст. 1, тачка 2 ЗКП из 2011). Нарочито неповољне импликације створене су у погледу дефиниције осуђеног лица, које према чл. 2, ст. 1, тачки 4 ЗКП из 2011., представља лице за које је правноснажном одлуком суда утврђено да је учинио кривично дело или противправно дело одређеног у закону као кривично дело, осим ако се на основу одредаба Кривичног законика сматра неосуђиваним. Дакле, у посебном поступку за изрицање мера безбедности обавезног психијатријског лечења или лечења и чувања у здравственој установи, такође се користе термини окривљени, оптужени и осуђени. Таква терминологија је недопустива у овом посебном поступку, за који би се могло рећи да нема карактер правог кривичног поступка. Тако долази до неоправданог етикетирања неурачунљивог лица. Поред тога, то није у складу ни са објективно-субјективним појмом кривичног дела прихваћеном у чл. 23 Кривичног законика, према коме није кривично дело оно дело које је учињено у стању неурачунљивости. Ако неко дело није кривично дело, немамо право да његовог учиниоца називамо ни окривљеним, ни оптуженим, а поготово не осуђеним лицем. Према томе, недопустиво је да неурачунљиво лице буде третирано као осуђено лице а да при томе сам Кривични законик ни у једној одредби не спомиње могућност његове законске рехабилитације.⁴

Најзад, према ЗКП из 2001., израз окривљени је и општи назив за окривљеног, оптуженог и осуђеног (чл. 221, тачка 5). Међутим, према чл. 2, ст. 2 ЗКП из 2011., окривљени је израз који служи као општи назив за осумњиченог, окривљеног, оптуженог и осуђеног.

1.2. Положај окривљеног/осумњиченог у фази истраге

Према ЗКП из 2001., истрагу је водио истражни судија на захтев јавног тужиоца. Истражни судија је био дужан да пре доношења решења саслуша осумњиченог, осим ако постоји опасност од одлагања (чл. 243 ЗКП из 2001). У вези са позивањем, одбраном и саслушањем осумњиченог против којег се захтева спровођење истраге, примењивале су се одредбе ЗКП о окривљеном. Против решења истражног судије о спровођењу истраге окривљени се могао жалити. О обустави истраге одлучивао је истражни судија у случају кад је

⁴ Вид. С. Бркић, Поступак изрицања мера обавезног психијатријског лечења и његов однос према општем и скраћеном кривичном поступку, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду* 2/2018, 483.

јавни тужилац у току истраге или по завршеној истрази изјавио да одустаје од гоњења. У осталим случајевима истрагу је могло обуставити само ванпретресно веће.

Према ЗКП из 2011., положај осумњиченог у истрази се унеколико погоршао. Сада истрагу не отвара суд, него сам јавни тужилац (чл. 296 ЗКП из 2011). Против његове наредбе о спровођењу истраге не може се изјавити жалба, нити неко друго правно средство. Међутим, осумњичени и његов бранилац могу одмах по сазнању, а најкасније до завршетка истраге, поднети приговор непосредно вишем јавном тужиоцу због одуговлачења поступка и других неправилности у току истраге (чл. 312 ЗКП из 2011). Непосредно виши јавни тужилац ће у року од осам дана од дана пријема приговора донети решење о одбијању или усвајању приговора. Против тог решења јавног тужиоца није дозвољена жалба ни приговор (чл. 312, ст. 2 ЗКП из 2011). Решењем којим усваја приговор јавни тужилац ће издати обавезно упутство надлежном јавном тужиоцу да отклони утврђене неправилности у току истраге. Смањен је и квантум доказаности неопходан за отварање истраге: уместо некадашње основане сумње, сада су довољни и основи сумње. Као што је напред поменуто, истрага се може повести и против непознатог учиниоца. Осим тога, наредба о спровођењу истраге не доставља се осумњиченом одмах након њеног доношења. Даље, осумњичени и његов бранилац не могу присуствовати свим доказним радњама. Наредба о спровођењу истраге доставља се осумњиченом заједно са позивом, односно обавештењем о првој доказној радњи којој могу присуствовати (чл. 297 ЗКП из 2011). По нашем мишљењу, уместо наведених сада важећих решења требало би предвидети да јавни тужилац решењем отвара истрагу против одређеног лица, за које постоји основана сумња. При томе би се то решење могло побијати жалбом осумњиченог и његовог браниоца, о којој би одлучивао судија за претходни поступак.

1.3. Положај окривљеног у фази судске контроле оптужбе

Фаза судске контроле је преуређена. Основни облик те контроле по ЗКП из 2001. вођен је поводом приговора окривљеног против оптужнице (чл. 271 ЗКП из 2001). Приговор против оптужнице више не постоји. Окривљени и његов бранилац могу поднети одговор на оптужницу и то је начин на који се обезбеђује контрадикторност писаним путем у овој фази поступка. Иначе, данас се свака оптужница подвргава судској контроли ванпретресног већа, независно од тога да ли је окривљени поднео одговор на оптужницу или не. То значи да у овој фази поступка не постоји погоршање положаја окривљеног.

1.4. Положај окривљеног на главном претресу

Неколико новина је, између осталог, везано и за положај окривљеног. Тако, нпр. ако је било заказано припремно рочиште, оптужени се позива да се изјасни о оптужби. Ако оптужени оспорава наводе оптужбе, председник већа ће га позвати да се изјасни који део оптужнице оспорава и из којих разлога и упозориће га да ће се на главном претресу изводити само докази у вези са оспореним делом оптужнице. Циљ припремног рочишта је утврђивање спорних питања између странака, тако да би се главни претрес концентрисао само на тим спорним питањима. Међутим, наведена одредба је проблематична са аспекта претпоставке невиности.⁵ Уместо да тужилац на главном претресу доказује све наводе из своје оптужнице, овде се полази од претпоставке тачности оптужнице, па се на главном претресу доказује само оно што оптужени оспори на припремном рочишту. То може довести до врло неповољног исхода за неугог оптуженог који нема браниоца.

Осим тога, на припремном рочишту најављују се и докази које странке намеравају изнети на главном претресу. При томе се упозоравају да се неће изводити они докази који су им били познати, али их без оправданог разлога на припремном рочишту нису предложили (чл. 350, ст. 1 ЗКП из 2011). ЗКП из 2001. није познавао никакво ограничење у погледу извођења доказа. *Ratio legis* припремног рочишта је јачање процесне дисциплине странака и спречавање одуговлачења поступка на основу тактизирања са доказним предлозима. Међутим, и за ову одредбу бисмо могли тврдити да је проблематична са становишта права оптуженог на правично суђење, јер ограничава право окривљеног на одбрану.⁶ Оптужени може имати интерес да доказе износи тек касније, на главном претресу. Постојеће законско решење се коси са његовим правом да се брани ћутањем и да у току поступка мења своју тактику одбране. Такође, треба приметити да наведено законско решење није логично, с обзиром на то да су задржане одредбе о томе да странке могу да предлажу нове доказе у жалби, као и у захтеву за понављање поступка. Међутим, чини нам се да наведене одредбе неће имати баш тако далекосежне последице, јер је, по правилу, тешко утврдити чињеницу да ли је неко неоправдано прећутао неки доказ, који му је био познат.

Такође, измењен је и значај признања окривљеног. Према чл. 94 ЗКП из 2001., када окривљени признаје извршење кривичног дела, орган који води поступак дужан је да и даље прикупља доказе о кривичном делу, само ако је признање очигледно лажно, непотпуно, противречно или нејасно и ако

⁵ Милан Шкулић, Горан Илић, *Реформа у сјиниу „један корак најрег – два корака назад“*, Београд 2012, 122.

⁶ Момчило Грубач, *Кривично йроцесно йправо са йејексйом Законика о кривичном йосйуууку*, Београд 2013, 171.

није поткрепљено другим доказима. Чл. 88 важећег законика прописује да када окривљени призна да је учинио кривично дело, орган поступка дужан је да и даље прикупља доказе о учиниоцу и кривичном делу само ако постоји основана сумња у истинитост признања или је признање непотпуно, противречно или нејасно и ако је у супротности са другим доказима. Ова формулација је у односу на досадашњу измењена у том смислу што постоји суштинска разлика између непоткрепљеног признања и признања које је у супротности са другим доказима. То значи да према новој концепцији други докази не морају да постоје, а ако постоје, признање мора бити у складу са њима.

Положај оптуженог на главном претресу је унеколико погоршан тиме што је суд скоро потпуно доказно пасивизиран и што је доказна иницијатива прешла у руке странака. Иако је недвосмислено терет доказивања оптужбе на тужиоцу, укидање одговорности суда за утврђено чињенично стање и препуштање ствари двобоју странака, може бити штетно са становишта интереса оптуженог. Оптужени који нема браниоца, тешко ће моћи да парира јавном тужиоцу, а изгубио је и досадашњи ослонац на суд, тиме што је законодавац игнорисао начело истине.

2. ПРЕВАЗИЛАЖЕЊЕ ТРАДИЦИОНАЛНЕ УЛОГЕ ОКРИВЉЕНОГ

Традиционална улога окривљеног огледа се у супротстављању оптужби. Међутим, у последњих неколико деценија, сведоци смо увођења неких нових установа које почивају на успостављању сарадње између окривљеног и јавног тужиоца.

2.1. Диверзиони модел као алтернатива кривичном правосуђу

Диверзиони модели представљају алтернативне вансудске форме решавања лакших кривичних дела. Пластичан опис диверзије, који уважава и њено етимолошко значење,⁷ својевремено је дао John Freeman када је систем кривичног правосуђа упоредио са реком која тече својим устаљеним током, чији се правац у свако доба може скренути.⁸ Устаљени ток на путу од извршења кривичног дела до извршења кривичне санкције изречене за то дело, одвија се на релацији: откривање и пријављивање учиниоца, истрага, ста-

⁷ lat. *diversio* – одвраћање, скретање, промена правца.

⁸ Наведено према Жељку Хорватићу, XIII Међународни конгрес за кривично право, III секција: Одустајање од гоњења и мирење, *Југословенска ревија за криминологију и кривично право* 3-4/1984, 517.

вљање под оптужбу, утврђивање учинилаштва на главном претресу, изрицање кривичне санкције, евентуални поступак по правним лековима и извршење кривичне санкције. Свако скретање са овог типичног пута, које у крајњој линији не резултира оглашавањем окривљеног кривим и његовом пеналном институционализацијом, већ иде за неким другим циљевима, најчешће подвргавањем осумњиченог одређеном ванпеналном третману, могло би се сматрати неком врстом диверзије у ширем смислу. Међутим, уобичајено је везивање овог појма за оне почетне карике у ланцу правосудног механизма, које дејствују у поменутом правцу и пре него што на сцену ступи судећи суд и управо да би се његово дејство избегло. Тако, моћ скретања кривичног поступка може лежати у рукама полиције или тужилачког органа, који спречавају покретање кривичног поступка или доводе до његове обустанове и гашења кривичне тужбе у раним фазама.

Ове алтернативне вансудске форме имају ту предност што не садрже принуду и не носе са собом стигматизацију. Осумњичени добровољно преузима обавезе на себе, не сматра се осуђиваним лицем и не води се у казненој евиденцији. Посебне мере које јавни тужилац налаже осумњиченом су, по правилу, и ефикасније и хуманије од кривичних санкција, што је погодност за осумњиченог. То је, истовремено, корисно и за систем кривичног правосудја, које се у одређеном степену растерећује суђења за лакша кривична дела.

У нашем праву јавни тужилац се, по правилу, руководи начелом легалитета кривичног гоњења, што значи да је дужан да предузме кривично гоњење чим су испуњени сви законски стварни и правни услови за то.⁹ Изузетак од тога представљају случајеви у којима се примењује начело опортунитета. Ово начело оставља одређени дискрециони простор јавном тужиоцу да не гони за одређено кривично дело, иако су испуњени сви законски услови за то, а на основу претходне оцене целисходности гоњења. Начело опортунитета омогућава негоњење, иако су испуњени сви законски услови, ако то захтева јавни интерес. Један облик тог опортунитета је и тзв. условљени опортунитет, који је у наше право уведен према пунолетним осумњиченим лицима још 2001. године, а према малолетним осумњиченим лицима 2005. године. Према чл. 283 ЗКП из 2011. године, јавни тужилац може одложити кривично гоњење за кривична дела за која је предвиђена новчана казна или казна затвора до пет година, ако осумњичени прихвати једну или више обавеза, као што су отклањање штетне последице настале извршењем кривичног дела или накнада причињене штете; уплата одређеног новчаног износа у хуманитарне сврхе; обављање друштвенокорисног или хуманитарног рада, итд. Ако осумњичени у остављеном року, који не може бити дужи од једне го-

⁹ Снежана Бркић, *Кривично процесно право I*, Нови Сад 2014, 58.

дине изврши добровољно преузету обавезу, кривична пријава против њега се дефинитивно одбацује.

2.2. Споразум окривљеног о признању кривичног дела

Поред наведеног споразума осумњиченог са јавним тужиоцем у преткривичном поступку, могуће је и њихово споразумевање у току кривичног поступка. Овде мислимо на неке упрошћене кривичнопроцесне форме (као што су поступак споразумевања о признању кривичног дела и рочиште за изрицање кривичне санкције), које почивају на споразуму странака о предмету оптужења и/или казни, као и на сагласности процесних субјеката о избору процесне форме, као самосталним или допунским основима процесне диференцијације. Такав стил понашања одудара од класичног поимања кривичног процеса као сукоба супротстављених странака, с једне стране, и суда као неприкосновеног арбитра, с друге стране. Такве кооперативне и консенсуалне процесне форме су атрактивне са становишта преоптерећеног система кривичног правосуђа, рекли бисмо пре свега са тог становишта, јер обезбеђују брзо поступање са знатним уштедама времена, кадра и средстава. У тим посебним поступцима суд је изгубио и пренео на странке још једну своју традиционалну и до сада неприкосновену улогу – одмеравање кривичне санкције. Тиме је окривљени добио оно што никада није имао у својим рукама.

Договорено признање је заправо једна врста компромиса у процесу који се очигледно не може завршити лаком победом једног од учесника. Зато се излаз налази у делимичном задовољењу интереса свих, али ничијег у целости. У теоријском смислу, то се може објаснити разликовањем технике „све или ништа игара“ и „не све или ништа игара“. Прва техника разликује само чисте победнике и чисте губитнике. Друга техника препознаје ситуације у којима странке могу истовремено и добијати и губити. То је у интересу правосуђа, јер се често омогућује осуда тамо где можда не би била сасвим извесна. Осим тога, кривични поступак краће траје. Међутим, не треба превидети и корист коју од таквог суђења може имати и сам окривљени. Може се очекивати да ће казна за признато дело бити ефикаснија и да ће имати боље специјално-превентивно дејство. Окривљени постаје активни субјект, који у суду и тужиоцу не види искључиво противнике.

Међутим, треба имати у виду и другу, тамну страну споразума о признању кривичног дела. Наиме, неки амерички аутори су поставили питање: да ли је нагодба савршен систем за осуду невиних. Да ли и зашто невина лица признају кривицу, у којој мери строга казнена политика погодује закључењу споразума и на који начин тужиоци користе закључене споразуме у циљу олакшавања доказног терета у другим предметима.

2.3. Споразум о сведочењу окривљеног

Овим споразумом окривљени стиче својство окривљеног сарадника, који има истовремено и нека процесна својства окривљеног и одређена процесна својства сведока. То је изузетак од правила да у нашем праву окривљени не може истовремено да буде и сведок. Споразум се закључује између јавног тужиоца и окривљеног за кривична дела из чл. 162, ст. 1, тачка 1 ЗКП, дакле за дела за која је посебним законом одређено да поступа јавно тужилаштво посебне надлежности (тужилаштво за организовани криминал и тужилаштво за ратне злочине). Да би се споразум могао закључити потребно је да су испуњена четири услова: 1) да је окривљени у потпуности признао да је учинио кривично дело; 2) да је окривљени спреман да сведочи; 3) да је значај његовог исказа за откривање, доказивање или спречавање кривичних дела из чл. 162, ст. 1, тачка 1 ЗКП претежнији од последица кривичног дела које је учинио; 4) да не постоји основана сумња да је окривљени организатор организоване криминалне групе. Споразум окривљеног и јавног тужиоца, поред осталог, мора да садржи и споразум о врсти и мери или р аспону казне или друге санкције која ће бити изречена, о ослобођењу од казне или о обавези јавног тужиоца да одустане од кривичног гоњења окривљеног у случају давања исказа на главном претресу у складу са обавезама које је окривљени преузео. За разлику од споразума о признању кривичног дела, којем се прибегава ради растерећења кривичног правосуђа, споразум о сведочењу окривљеног закључује се ради ефикаснијег откривања, доказивања или спречавања кривичних дела из чл. 162, ст. 1, тачка 1 ЗКП. Исти смисао има и споразум са осуђеним лицем.

3. ЗАКЉУЧАК

Положај окривљеног у кривичном поступку према важећем ЗКП из 2011. године се унеколико погоршао. Као примере тог погоршања можемо навести дефиницију осуђеног лица, нови положај осумњиченог у фази истраге и нови модел главног претреса, који такође може ићи на штету окривљеног.

Последњих неколико деценија у нашем кривичном процесном праву уведено је више установа којима се превазилази традиционална улога окривљеног у кривичном поступку, која се огледала у супротстављању оптужби. Суштина тих нових установа није у двобоју супротстављених странака, већ у успостављању сарадње окривљеног и јавног тужиоца. Један облик те сарадње је диверзиони модел који је алтернатива кривичном поступку и кривичним санкцијама, где се против осумњиченог који добровољно прихвати а потом и благовремено изврши одређене обавезе, дефинитивно одустаје од

покретања кривичног поступка за лакша кривична дела. Најчешћи приговор који се ставља овом моделу је тај да јавни тужилац одређујући обавезу осумњиченом заправо узурпира судску функцију. Ми сматрамо да то није случај вршења квазисудских овлашћења, јер је битан услов да их осумњичени добровољно прихвати и изврши. Затим, њихов циљ није репресија, већ превентивно деловање на осумњиченог; не уводе се у казнену евиденцију и не повлаче правне последице осуде. С друге стране, неке од мера које се изричу осумњиченом, могле би се побољшати. Тако, нпр. није оправдано да новчани износ који осумњичени уплаћује у хуманитарне сврхе није законом максималан, док је Кривичним закоником утврђена горња и доња граница новчане казне коју изриче суд. Такође, законодавац није одредио најдуже трајање мере друштвенкорисног или хуманитарног коју одређује јавни тужилац, за разлику од сличне казне рада у јавном интересу, коју изриче суд.¹⁰

Други облик сарадње окривљеног и јавног тужиоца јесу неке упрошћене кривичнопроцесне форме, као што су поступак споразумевања о признању кривичног дела и рочиште за изрицање кривичне санкције. Обе установе уведене су у наше право, пре свега, из прагматичких разлога, односно ради растерећења органа кривичног правосудја. Међутим, овде треба бити опрезан због могућности да и невина лица дају признање. Поступак споразумевања о признању кривичног дела може се критиковати и због тога што више нема никаквог ограничења у погледу тежине кривичног дела које се суди на овај начин и што нису адекватно заштићени интереси оштећеног, који се не позива на рочиште, нити има право на жалбу против одлуке суда о споразуму.

Трећи облик је споразум о сведочењу окривљеног или осуђеног лица, у погледу које установе немамо никаквих примедба.

ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ

- Законик о кривичном поступку (Сл. гл. РС 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014, 35/2019)
- Законик о кривичном поступку (Сл. лист СРЈ 70/01, 68/02 и Сл. гласник РС 58/04, 85/05, 85/05 – др. закон, 115/05, 49/07, 20/09 – др. закон, 72/09 и 76/10)
- Бркић Снежана, *Кривично процесно право I*, Нови Сад 2014
- Бркић Снежана, Маргиналије уз члан 236 Законика о кривичном поступку, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду* 3/2009
- Бркић Снежана, Поступак изрицања мера обавезног психијатријског лечења и његов однос према општем и скраћеном кривичном поступку, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду* 2/2018

¹⁰ Снежана Бркић, Маргиналије уз члан 236 Законика о кривичном поступку, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду* 3/2009, 169.

- Грубач Момчило *Кривично процесно право са текстом Законика о кривичном поступку*, Београд 2013
- Хорватић Жељко, XIII Међународни конгрес за кривично право, III секција: Одустајање од гоњења и мирење, *Југословенска ревија за криминологију и кривично право* 3-4/1984
- Шкулић Милан, Илић Горан, *Реформа у ситилу „један корак напред – два корака назад“*, Београд 2012

*Snežana S. Brkić, Ph.D., Full Professor
University of Novi Sad
Faculty of Law Novi Sad
S.Brkić@pf.uns.ac.rs*

Traditional and New Role of Defendant in Criminal Procedure

Abstract: *The paper highlights some of the deterioration of the defendant's position in the 2011 Code of criminal procedure of Serbia. On the other hand, it points to some relatively new institutions that go behind the traditional role of the defendant, which is reflected in the opposition to the charges. These are three types of defendant's agreement with the public prosecution. The first form is a diversionary model, which is applied in the pre-trial procedure. The second is the plea agreement. Both forms were introduced before the confluence to relieve criminal justice, but the defendant himself benefits. The third form is the conclusion of an agreement between the defendant and the sentenced person on testimony in order to successfully detect, prove or prevent the criminal acts referred to in article 162, paragraph 1, item 1 of the Code of criminal procedure.*

Keywords: *defendant, diversionary model, plea agreement, defendant's testimony agreement.*

Датум пријема рада: 20.01.2019.